

IBR, BVD: tijd voor collectieve aanpak

In 2017 wordt het bestrijden van IBR en BVD verplicht in Nederland. Veehouders staan nog niet te dringen, merken rundveedierenartsen Van den Ekker en Van der Heijden. De ziekten zijn te ondermijnd, te besmettelijk en te wijdverbreid, waardoor een collectieve aanpak nodig is.

MARJAN LENEMAN

Infectieuze bovine rhinotracheitis (IBR) en bovine virus diarrée (BVD) worden vaak in één adem genoemd en er hangen steeds vragen en meningen rondom de bestrijding ervan. Een ding is echter duidelijk, de twee ziekten laten zich niet wegwuiven. De landelijke cijfers zeggen dat 40 procent van de bedrijven IBR-vrij is en 70 tot 80 procent van de runderen ouder dan zes maanden afweerstoffen tegen BVD heeft. Rundveedierenartsen Wiel van den Ekker (DC De Overlaet, Oss) en Mark van der Heijden (ULP, Harmelen) geven tijdens de begeleiding van bedrijven extra aandacht aan IBR en BVD. Voor Van den Ekker is het niet meer dan logisch. "IBR en BVD zijn onderliggende ziekten. Als je naar een gezonde veestapel wilt zonder antibioticagebruik, zul je moeten zorgen voor een goede afweer. Het heeft niet zoveel zin om op klauwproblemen en mastitis te blijven focussen als daaronder de weerstand door IBR of BVD wordt ondermijnd. Je zult minimaal de afweer in kaart moeten hebben om te weten welke

managementmaatregelen bijdragen aan een goede afweer op het bedrijf." Daar schort het in Nederland nog aan, weten beide dierenartsen. Van der Heijden: "In onze universiteitspraktijk heeft 61 procent van de melkveebedrijven een onbekende IBR-status, 52 procent een onbekende BVD-status en van 35 procent van de bedrijven weten we van beide ziekten de status niet. Van de vleesveebedrijven is nog minder bekend." Van den Ekker: "Voor BVD zijn we een project in een deel van het praktijkgebied begonnen. De uitgangssituatie voor melkvee was dat 35 van de 51 bedrijven een onbekende status hadden. Bij vleesvee hadden alle 31 bedrijven een onbekende status." Beide praktijken hielden een studieavond en hebben een campagne tegen een lager tarief opgezet. Het haalde de veehouders niet massaal over om in te stappen.

Onzichtbare kosten

Er zijn geschatte berekeningen van de kosten van beide ziekten, waarbij zowel de kosten van de maatregelen als die van de verborgen verliezen van melkgift, groei, vruchtbaarheid, uitval en sterfte van jongvee of vatbaarheid voor andere ziekten zijn meegenomen. Die berekeningen lopen door de schattingen wel sterk uiteen, maar tonen allemaal dat de maatregelen uit kunnen. Van den Ekker heeft het nagezocht en

begrijpt dat een economische beslissing ten aanzien van IBR en BVD voor veehouders ondoorzichtig kan zijn. "Veehouders moeten zelf de kosten dragen. Kosten van maatregelen, die op een factuur binnenkomen, zijn duidelijk. Afhankelijk van de studie zijn de kosten van een verborgen BVD type 1-infectie 21 tot 135 euro per koe per jaar. Bij een ernstige uitbraak van

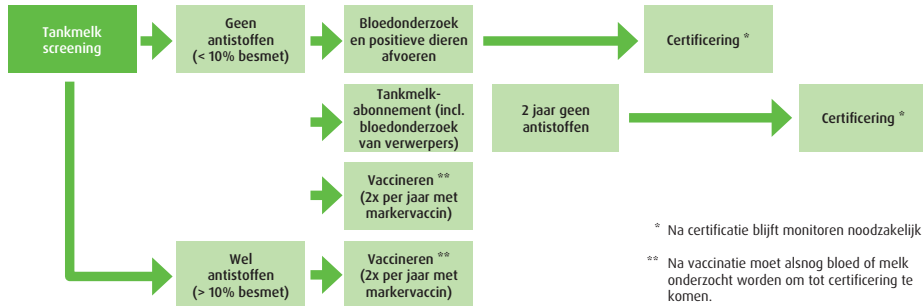
Buitenland al veel verder

Waar Nederland te weinig enthousiasme opbrengt voor de IBR- en BVD-bestrijding, wordt in de ons omringende landen bestrijdingsmaatregelen getroffen tegen beide ziektes. België is dit jaar voor 99 procent vrij van BVD geworden. Andere landen zullen gaan eisen dat Nederlands exportvee bewezen vrij is van IBR en BVD," verwacht Mark Van der Heijden. Wiel van den Ekker waarschuwt: "Import vanuit landen met een hogere vrij-status betekent meestal dat het probleem waar zij vanaf willen, wordt aangekocht, en het opheffen van de superhefing zal, zo is ons voorgerekend, bijdragen aan het opschalen van IBR en BVD. Nog los van de verplichting die eraan komt, is het verstandig niet langer te wachten met het aanpakken van IBR en BVD."

Vaccineren wordt ingezet om zowel infectie als schade door ziekte bij onbeschermd dieren te voorkomen.

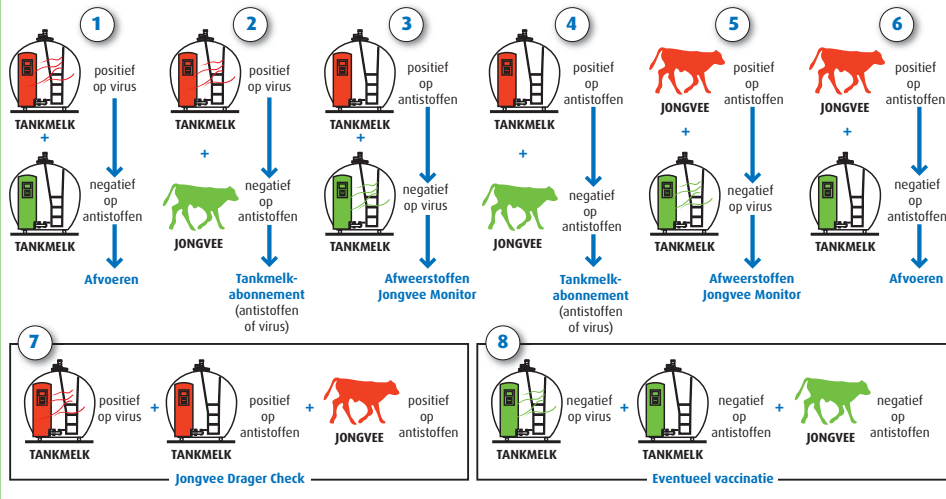
FOTO: WIEL VAN DEN EKKER

IBR-routes naar certificering

BVD-routes naar certificering

De BVD Quickscan heeft 8 mogelijke uitkomsten. De scan bestaat uit tankmelkonderzoek op virus en antistoffen + 5 stuks jongvee op antistoffen. Er zijn voor het vervolg combinaties van testen en preventiemaatregelen te maken. Overleg met uw dierenarts welke aanpak past bij uw bedrijf.

het milde type 1 loopt het op tot 340 euro per koe. Als je de verborgen kosten meeneemt, ziet het economische plaatje er beduidend anders uit." Wat niet meegerekend wordt, ook niet in de verborgen kosten, zijn de immateriële kosten. Het vroegtijdig afvoeren van dieren en mensen weren of aan hygiënemaatregelen onderwerpen is onprettig en vraagt een hogere motivatie. Van der Heijden: "Insleep voorkomen is lastiger dan het lijkt, vooral voor wat

buiten de routine omgaat. Je kunt een kalverhandelaar niet even snel zelf het kalf uit het hok laten halen en denken dat alle andere keren dat bedrijfsbezoekers, die wel bedrijfskleding aantrekken, zorgen dat IBR en BVD buiten de deur blijven." Van den Ekker: "Als je bedrijf vrij is van IBR en BVD, moet je nog vrij zien te blijven. Zo'n 10 procent krijgt het dan toch weer opnieuw en dat demotiveert enorm. Veehouders ervaren dan geen waar voor hun geld en

moete en haken vaak af." Van der Heijden ziet dat probleem ook. "IBR- en BVD-vrij blijven, lukt beter als het collectief gebeurt. Dan wordt de kans op insleep en verspreiding via de lucht minder groot." "Daarom hebben wij ervoor gekozen om ons project te concentreren in het Maas- en Waaldeelgebied in plaats van verspreid over het hele praktijkgebied," vertelt Van den Ekker. Het ontbreken van wijdverbreid enthousiasme onder de veehouders heeft ook een historische oorzaak. "In de jaren negentig, toen het IBR-vaccin met BVD besmet is gebleken, hebben heel veel veehouders hun vertrouwen in de bestrijding verloren."

Routes naar vrij-status

"In Nederland hebben we een goede infrastructuur voor dierziektebestrijding. De Gezondheidsdienst voor Dieren heeft een actuele stallijst en kan onderzoek op koppel- en koeniveau doen. Voor IBR is er de tankmelkscreening en voor BVD de Quickscan om onderscheid tussen verdacht en onverdacht te maken. Daarna zijn er een

aantal routes mogelijk die naar de vrij-status leiden (zie stroomschema's). Omdat er niet een enkele uitweg is, hangt er een zweem van onduidelijkheid boven de bestrijding van de ziekten, maar in feite wordt er mee tegemoetgekomen aan de verschillende situaties en voorkeuren van veehouders. Bloedonderzoek is bijvoorbeeld duurder dan tankmelk screenen, maar wel betrouw-

zaam infectie als schade door ziekte bij onbeschermde dieren te voorkomen. In Duitsland wordt sinds de uitbraken met BVD type 2 ook gevaccineerd op BVD-vrije bedrijven, omdat de dieren geen afweer meer hebben en een eventuele nieuwe infectie dan heftig en snel om zich heen kan grijpen. Vaccineren voorkomt ook dat er nieuwe dragers bij komen, zodat het

'We zien bij gecertificeerde bedrijven minder terugval'

baarder en kan daardoor eerder tot een vrij-verklaring leiden. Voor dieren die niet in lactatie zijn, ontcom je uiteraard niet aan bloedonderzoek. En zo zijn er bij elke keuze in het traject overwegingen te maken", aldus Van der Heijden. Van den Ekker vult aan: "Soms wil een veehouder de laatste stap naar certificering niet meer doen. We adviseren het wel, want we zien bij gecertificeerde bedrijven minder terugval." Vaccineren (IBR tweejaarlijks, BVD jaarlijks of tweejaarlijks) wordt ingezet om

virus op termijn uitdooft. Een andere keuze-mogelijkheid is de Jongvee Drager Check (oorbiopt), een test om nieuwgeboren dragers op te sporen, zodat ze vervolgens afgevoerd kunnen worden. Van den Ekker vat het samen: "De keuze voor een route is van meerdere factoren afhankelijk, dus die worden per bedrijf doorgesproken."§

Vaccinatie tegen BVD. FOTO: WIEL VAN DEN EKKER

